

מידע@ון

**האיגוד הישראלי
לארכיונאות ולמידע**
Association of
Israeli Archivists

מספר 5, אפריל 2017

תוכן העניינים

הארכיונאי הישראלי – "פייק ניוז" והארכיונים

ככל שיתיר הזמן –

סיכום כנס הארכיונאים, סיאול, קוריאה הדרומי,

ספטמבר 2016, מיכל הנקין

סיפורו של תצלום, זהר אלופי

חדשות מהנהלה –

• תקציר פרוטוקול ישיבות ההנהלה **18.01.2017**

ו - **6.3.2017**

• "**סרטון לארכיון**" - מיזם פעילות המדיה החברתית של האיגוד לשנת 2017

מה למדנו הפעם?

• מפגש ארכיוני הדרום בקיבוץ גבולות – **15.2.2017**

• **הכנס השנתי לאמנות קיר בישראל**: אמנות הקיר

בתנועה הקיבוצית – בית גבריאל - **1.3.2017**

• **יום עיון בשיתוף ישראל נגלית לעין** – 'בסימן

שופרות היובלים' – **8.3.2017**

• **יום הרליץ 2017** – **27.3.2017**

מידע מהשטח - סדנת שימור, תימנה אלפר, הספרייה הלאומית

צלילה לעומק – תקציר המאמר - תיאור ארכיוני מבעד

למראה: "פרה-טקסט" בארץ הפלאות

חדשות מההנהלה

תקציר פרוטוקול ישיבת הנהלת האיגוד מתאריך 18.01.2017

הישיבה התקיימה ביום רביעי, כ' בטבת תשע"ז (18 בינואר 2017), בשעה 14:00, בבית התנועה הקיבוצית, תל אביב.

נוכחים:

הנהלה: דודו אמיתי (יו"ר), נאוה איזין, הדס אביבי, נוני ירון, שי לביא, תמר פיליפ, אמוץ פלג, אניס קרעאוי, חובב צפריה, רחל ריינשטיין, לריסה שניטקינד, נורית תור, רחל משרתי.

מוזמנים: מיכל הנקין, גליה דובידזון.

כ נכחו: אילנה אלון (מזכירת האיגוד) דליה מורן (מבקרת האיגוד).

סדר היום לישיבת הנהלה מספר 2:

1. אישור פרוטוקול מספר 1
 2. סיכום הכנס השנתי – מיכל הנקין
 3. הצגת תפקיד המבקרת וציפיותיה – דליה מורן
 4. הצגת תוכנית ועדת השתלמויות – לביא שי
 5. הצגת השינויים באתר האיגוד ובהרשמה דרכו – הדס אביבי
 6. דיווח על התוכנית ב"ספיר" – גליה דובידזון
 7. דיווח על קורס יסודות – רחל ריינשטיין
 8. דיווח על חידוש חברות – נוני ירון
 9. התארגנות לקראת יום הרליץ – נאוה איזין ונוני ירון
 10. דיווח על המצב הכספי והקשר עם מנהל תרבות – תמר פיליפ
 11. שונות:
- קריטריונים לתמיכה בהשתתפות בכנסים – תמר פיליפ
 - דמי חברות עבור ארכיונים גדולים – רחל ריינשטיין
 - ספריית האיגוד – רכישת כתבי עת מקצועיים – גליה דובידזון

1. אישור פרוטוקול מספר 1 - 30.11.2016

מאושר

2. סיכום הכנס השנתי – מיכל הנקין

הכנס היה מוצלח הן מבחינת התכנים והן מהבחינה החברתית, גם המלון היה מצוין. צריך לפעול יותר כדי שהחברים יגיעו לכנסים. היו ספקים שהציגו את הפרסומים שלהם. אני טוענת שצריך להביא לחברים שלנו את האנשים הטובים ביותר.

דודו אמיתי - הייתה מחשבה לשנות את הפורמט של הכנס.

3. הצגת תפקיד המבקרת וציפיותיה – דליה מורן

דו"ח הפעילות של האיגוד צריך לכלול 2 חלקים: דו"ח כספי ודו"ח מילולי. בעיה נוספת- אין תאריכים קבועים ליום הרליץ ולאסיפה הכללית. מקובל שאת האסיפה הכללית עושים ביום עיון, כשיש צפי שיהיו בו הרבה משתתפים.

אילנה אלון: תאריך האסיפה הכללית צריך להיות לקראת אישור התקציב. האסיפה הכללית מאשרת את התקציב, זו גם הדרישה של מינהל התרבות.

נאוה איזין: יש דברים שאינם תלויים באיגוד. יום הרליץ היה תמיד סביב תאריך הפטירה. בעבר יכולנו לאשר את התקציב והמאזן באותו תאריך. המבקרת צריכה לאשר את המאזן.

דודו אמיתי: מבקש מתמר פיליפ לברר מה המועדים הקובעים לכל סעיף.

4. הצגת תוכנית ועדת השתלמויות – לביא שי

תוכנית ההשתלמות הוצגה בעזרת מצגת

חדשות מההנהלה

- 5. הצגת השינויים באתר האיגוד ובהרשמה דרכו – הדס אביבי**
הדס משמשת כמנהלת האתר. האתר משמש גם לרישום חברים ולנושא הכספים. הועברה רשימת הבעיות באתר מאילנה, מתלמה ומליליק. יצרנו מיילים ארגוניים. היו רישומים כפולים של חברים. הפחתנו את מספר השדות, מספר ת"ז משמש כשדה חד ערכי ומונע את הכפילויות. נושא למחשבה: האם צריך שעוד חלקים באתר יהיו סגורים בפני מי שאינם חברים.
- 6. דיווח על הקורס בספיר – גליה דובידזון**
ממשיכים בטיפול. אין כרגע משהוא קונקרטי לדווח עליו.
- 7. דיווח על קורס יסודות הארכיונאות – רחל ריינשטיין**
הקורס עומד להיפתח ביום שני הבא. שנה שעברה הגענו ל-60 משתתפים, כיום אנחנו עם 23 איש. שנה שעברה הייתה כמות גדולה ונאלצנו לחלק לשתי קבוצות, לכן יש לנו זיכוי כי הצלחנו לחסוך בהוצאות. אחד ההסדרים שהגענו כלקח משנים קודמות כשכל הכסף הועבר למפע"ם כולל התשלום לחברות באיגוד. בעקבות המשובים הוספנו הרצאות עפ"י בקשת התלמידים. חלק מההרצאות יהיו בארכיונים מסוגים שונים.
- 8. דיווח על חידוש חברות - נוני ירון**
אני צמודה למה שמבוצע באתר, מקבלת את ההודעות של מי שנרשם, בינתיים נרשמו כ-50, אשלח להם תזכורות. עוד מעט נתחיל בטלפונים לעודד את הנרשמים והתשלומים. רשימה חדשה ומסודרת תסייע לנו. קיבלנו מספר המלצות לפרס הרליץ.
דודו אמיתי: בכל הזדמנות יש לדבר על נושא החברות באיגוד.

- 9. התארגנות לקראת יום הרליץ – נאוה איזין ונוני ירון**
נוני ירון: נשלחו טפסים, נקבעה ועדה לקבלת ההחלטות **נאוה איזין:** המימון ליום הרליץ - גב' הרליץ השאירה לאיגוד שישיית מהירושה, האיגוד ייהנה רק מהפירות של הכסף שזה בערך כ-10,000 ₪ לשנה. ביקשתי שעו"ד שימרון, המוציא לפועל של הצוואה, יעביר את הכסף עוד השנה כדי לממן את יום הרליץ.
- 10. דיווח על המצב הכספי והקשר עם מנהל תרבות – תמר פיליפ**
הייתי היום אצל הרו"ח שמטפל באיגוד. עברנו על התקציב שאושר. התקציב שאושר משקף את המטרות, לא בהכרח את הביצוע בפועל. יש הרבה הוצאות קבועות שהאיגוד מחויב להם. מנהל תרבות לא הוציא עדיין את הקול הקורא לשנת 2017. כל יו"ר ועדה שיודע על ההוצאות המתוכננות מבקשת שיודיעו לי. יש אגרות קבועות, דמי חבר לארגון הבינלאומי ועוד.
דודו אמיתי: כנראה עדיין אין את הקריטריונים לתמיכות לאיגודים מקצועיים לכן הקול הקורא עדיין לא נשלח.
- 11. שונות**
קריטריונים לתמיכה בהשתתפות בכנסים
תמר פיליפ: שאלתי האם יש קריטריונים באיזה כנסים האיגוד משתתף. לדעתנו של אורי בראל כנסים צריכים להיות מסובסדים אם נותנים לכל החברים. לעתים גם נראות והשתתפות האיגוד בכנס היא חשובה. רוצה לעלות לדיון האם יש צורך בקריטריונים.
לביא שי: יש כנסים שהאיגוד מסבסד וכנסים שלא מאורגנים ע"י האיגוד.

חדשות מהנהלה

תקציר פרוטוקול ישיבת הנהלת האיגוד מתאריך 6.3.2017

הישיבה התקיימה ביום שני, ח' באדר תשע"ז (6 במרץ 2017), בשעה 14:00, בבית התנועה הקיבוצית, תל אביב.

נוכחים:

הנהלה: דודו אמיתי (יו"ר), נאוה איזין, הדס אביבי, נוני ירון, לביא שי, תמר פיליפ, אמוץ פלג, אניס קרעאוי, חובב צפריר, רחל ריינשטיין, נורית תור.

מוזמנים: נמרוד דרורי, זהר אלופי

כן נכחו: אילנה אלון (מזכירת האיגוד)

חסרים: לריסה שניטקינד, רחל משרתי

סדר היום לישיבת הנהלה מספר 3:

1. אישור פרוטוקול מספר 2
2. יום הרליץ - אישור מקבלי הפרסים והאותות (נוני ירון ונאוה איזין)
3. ועדת כספים - דו"ח שנתי, עבודת הגזברות, דיווחים שוטפים (תמר פיליפ, אורי בראל)
4. ועדת השתלמות - עדכון שוטף (לביא שי)
5. חברות מוסדית באיגוד (רחל ריינשטיין)
6. מאגר כתובות ל"חיצוניים" (הדס אביבי)
7. הפקת סרטוני הדרכה לארכיונאים (דודו)

ברכת החלמה לחולים

דודו אמיתי: צריכים להיות קריטריונים, יתכן שיש להחליט לפי העלות הכספית. ועדת כספים צריכה לרכז את הנושא.

• דמי חברות עבור ארכיונים גדולים

רחל ריינשטיין: האיגוד רוצה יותר חברים, מציעה שיהיו דמי חבר לארכיון, הארכיון יכול לשלוח כל פעם חבר אחר לימי עיון.

אניס קראוני: העירייה תמיד שילמה לארגון ארכיונאים למועצות המקומיות ולאגוד הראשי שילמתי אישית.

בגלל קוצר בזמן – המשך הדיון בישיבת הנהלה הבאה

• ספריית האיגוד רכישת כתבי עת מקצועיים

דודו אמיתי: יש רצון לחדש את המינוי על מספר כתבי העת, וגם ריכוז ספריית האיגוד. כתבי העת בד"כ דיגיטאליים ויש צורך להבטיח את אפשרות הגישה של כל חברי האיגוד אליהם. גליה מטפלת ברכישה.

חדשות מההנהלה

נאוה איזין: עדיין לא קיבלנו את הכסף מהעיזבון של אסתר הרליץ, מבקשת לקבל הערכה תקציבית על ההוצאות ליום הרליץ כדי שנעביר למשרד עו"ד שימרון.

ההמלצות לפרסים התקבלו

3. ועדת כספים - דו"ח שנתי, עבודת הגזברות, דיווחים שוטפים - תמר פיליפ:

הדו"ח הכספי מוכן והופץ לעיון. נשלח אותו לכל חברי האיגוד לקראת יום הרליץ. הדו"ח יוצג ביום הרליץ ע"י רו"ח אריה חנן. מינהל תרבות - דו"ח שהיינו צריכים להגיש ל"מרכבה", לא ניתן להגיש כי עדיין אין תבחינים. נוהל החזר נסיעות - האיגוד מחזיר הוצאות נסיעה. ההחזר הוא כנגד נייר שמעיד על הוצאה לפעילות באיגוד. תלמה בחור, לאחר מספר שנים כגזברית האיגוד, ביקשה לסיים את תפקידה, תמלא התפקיד עד שנמצא מחליף ראוי.

4. ועדת השתלמויות עדכון שוטף - לביא שי

יום הרליץ בנושא פרשת ילדי תימן והבלקן. הנושא הוחלט בעקבות ההנגשה של ארכיון המדינה. יום העיון מחולק ל-3 חלקים: גז המדינה על חשיפת המסמכים, הרצאה מקצועית לסריקת המסמכים, מושב שני מושב הרליץ, ד"ר משה מוסק ידבר על הרליץ וביין. באסיפה הכללית יציג רואה החשבון את המאזן הכספי של האיגוד. עו"ד נעמי אלדובי תדבר על הפן המשפטי. במושב השלישי הרצאה של ראש עיריית ראש העין שהוא גם אח של נעלם ואורנה קליין הסיפור האישי שלה.

1. **אישור פרוטוקול מספר 2 - 18.1.2017**

מאושר

2. **יום הרליץ** - אישור מקבלי הפרסים והאותות (נוני ירון ונאוה איזין) **נוני ירון:** פרס הרליץ: **הושפט פופ** - איש מקצועי, עובד בארכיון ראש פינה, לומד לתואר שני. מעורב בפעילות ארכיון ומוזיאון בראש פינה. ארכיונאי בתחילת דרכו. החלטה: מועמדותו של **הושפט פופ** מאושרת לקבלת פרס הרליץ.

נוני ירון: מומלצים **לחברות כבוד:** **אניס קרעאוי**, מנהל ארכיון שפרעם שפרש לגמלאות.

יקיר איגוד: **פרופ' יובל דרוך**, שנים רבות מנהל ארכיון החינוך. תרם רבות למקצוע הארכיונאות ולמורשת.

ציון לשבח:

ענת בנין מנהלת ארכיון הצילומים בארכיון הציוני, על הדיגיטציה של ארכיון הצילומים.

צוות העובדים של ארכיון צה"ל על הנגשת מידע ליובל מלחמת ששת הימים.

תעודות הוקרה: לא צריכים להיות חברי איגוד ונמצאים לקראת פרישה:

זרעאלה כספי - ארכיונאית טירת צבי

הלנה וילנסקי - מנהלת אולם הקריאה בארכיון המדינה

רותי קרן - ארכיונאית קיבוץ פלמ"ח צובה

מירי אזולאי - ארכיונאית עברון

אסתר אלט - ארכיונאית שער הגולן

חזי ראובני - פנסיונר ומתנדב בארכיון לתולדות פתח תקווה. עובד

כארכיונאי בקיבוץ עינת (אושר במשאל במייל לאחר הישיבה)

חדשות מההנהלה

לביא שי: בהפצה נעזרנו באתר האיגוד, בפורום וברשת של מדעי החברה והרוח.

יום העיון הבא – 50 לששת הימים שיערך בגבעת התחמושת ב-14 במאי, כולל סיור באתר. יום עיון הבא אחריו 4 ביולי – ניהול רשומות ממוחשבות.

5. חברות מוסדית באיגוד- רחל ריינשטיין

רחל ריינשטיין: יש הרבה ארכיונאים שעובדים בארכיונים, אך לא חברים באיגוד כי נאלצים לשלם את דמי החבר לאיגוד מכיסם, מציעה שתהיה חברות מוסדית והארכיון יוכל לשלוח לימי עיון כל פעם חבר אחר. **זהר אלופי:** בעבר הייתה חברות מוסדית. שילמו מאות שקלים. מנהלי הארכיונים דאגו שהעובדים יגיעו לימי העיון. ההנהלה הייתה מורכבת בעיקר ממנהלי ארכיונים ומנציגים אישיים. עם ביטול הסטטוס של חברות מוסדית, ההכנסות של האיגוד ירדו. החברים המוסדיים תרמו גם שעות עבודה לאיגוד.

הדס אביבי: רחל העלתה את הרעיון, צריך לחשוב מה הסכום שהמוסד צריך לשלם.

רחל ריינשטיין: העירייה משלמת עבורי לארגון המועצות המקומיות. האקדמאים שמקבלים מהעירייה כסף יכולים להחליט לאיזה איגוד מקצועי לשלם.

נאוה איזין: לארכיונים הגדולים יש כסף, אך לא מרגישים מחויבים. יש כמה ארכיונים שמשלמים עבור העובדים שלהם את דמי החבר. איגוד הארכיונאים לא יכול להיות אחראי לארכיונאות בישראל.

הדס אביבי: בחברות מוסדית, מי מעובדי הארכיון יצביע בבחירות למוסדות האיגוד?

נוני ירון: בעירייה שואלים לאיזה איגוד לשלם עבור העובדים. העירייה מממנת ארגון אחד ואת השני מממנים אישית כולל לימי עיון.

לביא שי: בהרבה ארכיונים יש מתנדבים, יתכן שבתקנון ניתן לקבוע שתהיה חברות מוסדית, הנחות לכנסים, למידע, באיגוד.

דודו אמיתי: אני רוצה שארכיונאים שעובדים בארכיון כן יהיו חברים. **רחל ריינשטיין:** במועצה לאתרי מורשת, עושים הכל כדי לאמץ את החברים המתנדבים. נותנים להם כניסה חינם.

זהר אלופי: להכניס את המתנדבים לרשימת ההנחות כמו סטודנטים, **אניס קרעאוי:** אין לנו את הכסף שיש למועצה לשימור אתרי מורשת, ולכן הם יכולים להרשות לעצמם להוציא כספים.

דודו אמיתי: מציע שההנהלה תחליט שמתנדבים העובדים בארכיונים יוכלו להשתתף בימי עיון במחיר חבר גם אם אינם חברים. נעלה זאת לדיון בישיבה הבאה. נקבל זאת הד-הוק לשנת 2017 מתנדבים במחיר חבר איגוד עם מכתב ממנהל הארכיון.

נאוה איזין: מציעה לכנס את מנהלי הארכיונים הגדולים, היה בעבר פורום של מנהלי ארכיונים גדולים. נפנה לגנז בנושא.

6. מאגר כתובות ל"חיצוניים" - הדס אביבי

רוצה להציף נושאים להנהלה:

בנינו מאגר חברים חדש, עד לאיזה תאריך נשאר חבר? בתקנון רשום חצי שנה ואז מי שלא שילם מפסיק להיות חבר, רוצה לשנות ל-3 חודשים. אחרי 3 חודשים יעבור לסל אחר.

חבר איגוד יכול להיכנס ולראות את רשימת החברים באתר. ובנוסף לדוגמא מסמך שמוכן עבור החברים הכניסה אליו תאפשר רק לחברים. מאגר לעמיתים: מכל מיני גופים אחרים שאינם חברים באיגוד אבל רוצים לקבל את המידע מאיתנו ואנחנו מעוניינים להפיץ להם מידע. קיבלתי הצעת מחיר של מעל 1,000 ₪ ללא מדבקות כ-600 ₪

חדשות מהנהלה

חובב צפריר: הכנתי הצעה חדשה ללא התייחסות רק להתיישבות העובדת, לדעתי האיגוד צריך לתמוך בזה.
לביא שי: צריך להחליט כמה ישלמו החברים וכמה יסבסד האיגוד.
דודו אמיתי: הדיון בסדנה יימשך בהתכתבות מפאת קוצר הזמן ונקבל החלטה בהתאם.

תמונות מקבלי הפרסים ביום הרליץ

נוני ירון: יעזור לנו לפעילות שרוצים לעשות עם איגודי הספריות וארגונים אחרים.
דודו אמיתי: צריך לעשות בעקבות כך שינויים בתקנון. רויזיה יותר כללית נעשה בהמשך.
הדס אביבי: רוצה להגביל רק לחברים את היכולת לקרוא מסמכים באתר. רוצה ליצור פלטפורמה באתר של מילון מונחים.
עוד חודש יוצא המידעון הבא, מי שרוצה לעדכן אותי בפעילות אנא עדכנו אותי.
דודו אמיתי: אתר האיגוד עבר התאמה לכללי הנגישות. שלחנו את טקסט "אודות" לתרגום גם לערבית.

7. הפקת סרטוני הדרכה לארכיונאים - דודו אמיתי

עלה הרעיון להפיק כחלק ממערך ההדרכה, סרטוני הדרכה קצרים על עבודה בארכיון. הרעיון נראה לי. יש לי קשר עם יד לנדיב. רוצים לראות סדר גודל של תקציב.
תמר פיליפ: יש הרבה ארכיונאים שקשה להם להגיע להדרכות ולקורסים. פרויקטים כאלה צריך להוריד מהשולחן של ההנהלה ולשלם לפרויקטורים.

נושא נוסף עלה בסוף הישיבה:

סדנה לתיעוד חזותי - חובב צפריר

הצעתי להכין סדנה לתיעוד חזותי, נושא שעלה בוועדת ההשתלמות. כתבתי הצעה. יש גופים שרוצים להצטרף לסדנה כזו. הנושא הופץ בהתיישבות העובדת. בעקבות הסדנה לומדים כיצד לראיין לתיעוד תולדות היישוב.

רחל ריינשטיין: הנושא עלה בוועדת ההשתלמויות, אך הדרישה הייתה שהאיגוד יסבסד את הסדנה.

חדשות מההנהלה

"סרטון לארכיון" – מיזם המדיה החברתית של האיגוד לשנת 2017

אנחנו שמחות לבשר על מיזם חדש בתחום המדיה החברתית של האיגוד בעולם הארכיונים בארץ!

בהמשך לפעילויות בשנים קודמות ([ארכיון החודש – 2015](#), [בחירת הארכיונים – 2013](#) ופעילויות נוספות) **השנה נרצה להציג את הארכיונים בעזרת סרטונים קצרים, שכל אחד יכול ליצור בעצמו בקלות.**

הרעיון הוא להשתמש בטלפון החכם שכולנו מחזיקים (או כמובן במצלמת וידאו למי שמעדיף) ולצלם את הארכיון, את מהלך העבודה, את האוספים השונים, את מרחב העבודה (קטן או גדול), את העובדים והמתנדבים, לספר את ה"אני מאמין" שלכם – כל מה שתראו לנכון להכניס לסרטון קצר (בין דקה לחמש דקות).

רעיונות למי שרוצה להשקיע מאמץ נוסף - אתם יכולים לשתף בעבודה את בני הנוער הצעירים, לגייס אותם כמתנדבים או להיעזר בקבוצות מתנדבים אחרות בעיר שעוסקות בנושא התקשורת (כמו שעשו בפתח תקווה – [הנה הסרטון שלהם](#)). בדומה לכך, ניתן לפנות למגמות ייעודיות בבתי ספר במקום מושבכם: מגמת קולנוע, מגמת פרסום וכו'. **אבל כאמור – אפשר בהחלט ליצור סרטון מייצג טוב גם באמצעים פשוטים וזמינים.**

את הסרטונים נעלה לעמוד [הפייסבוק והיוטיוב](#) של האיגוד, וניצור מייצג עדכני של ארכיונים שונים בארץ.

המיזם "סרטון לארכיון" יעלה לאוויר בסמיכות **ליום הארכיונים הבינלאומי** (9 ביוני) שעוסק השנה בביטוי אזרחות ורב תרבותיות בארכיון, נושא שאתם מוזמנים לתת לו ביטוי בסרטונים שלכם.

פרטים טכניים של הפעילות:

- חשיבה ותכנון מה רוצים להראות בסרטון
- הצילום עצמו – במצלמה של הסטלפון, בפונקציה של הוידאו (או מצלמת וידאו).
- אפשר לעשות זאת לבד ולדבר תוך כדי, אפשר לעשות זאת בזוג – כשאחד מצלם והשני מסביר ומצטלם בארכיון - כל דרך שתהיה לכם נוחה

• **את קובץ הסרטון שולחים לוועדת פרסומים ורשתות חברתיות**
Publications.aia@gmail.com

נושא המייל צריך להכיל את שם הארכיון המצולם ואת שם הפרויקט "סרטון לארכיון", וכך יהיה לנו ברור מה אנחנו מקבלות.

טיפים לצילום במכשיר הטלפון הנייד:

צלמו לרוחב!

הכלל החשוב ביותר בצילום וידאו הוא לצלם לרוחב ולא לאורך. מסכי הטלוויזיה ומסכי המחשב נועדו לצפייה אופקית. גם בטלפון החכם, כאשר אנחנו רוצים לצפות בסרטון בתשומת הלב הראויה לו, אנחנו משנים את כיוון המסך ומחזיקים אותו לרוחב בשתי הידיים. סרטון שצולם לאורך מציע חוויה פחות נעימה, לכן, כדאי לזכור להחזיק את הטלפון לרוחב בזמן הצילום. כדאי להקפיד על יציבות הידיים בזמן הצילום, אם רוצים לזוז עם המצלמה, יש לבצע את התנועה בצורה אטית מאוד ולנסות להתעכב על כל אובייקט כמה שניות ארוכות. [מתוך כתבה ב - ynet](#)

סרטון שמדגים - לצלם לרוחב ולא לאורך

חדשות מהנהלה

2 דוגמאות לסרטונים שנעשו בארכיון (באופן מקצועי או על ידי הארכיונאים עצמם):

[יום בחיי הארכיונאי](#)

[Meet Our Vintage Collection Archivist](#), Bill Bonner | National Geographic

תמונה מתוך הסרטון של ארכיון פתח תקווה:

נוני ירון
אחראית אוספים מיוחדים

ארכיון הוא לא רק מקום שבו נשמרות עדויות של פעילות של ארגון

בהצלחה!

צוות המדיה החברתית

נוני ירון והדס אביבי

Publications.aia@gmail.com

מה למדנו הפעם?

מפגש ארכיוני הדרום בקיבוץ גבולות – 15.2.2017

הייחודי בקיבוצו המעפיל, לשיפוץ הארכיון שם וחדר התצוגה בו.

לאחר ארוחת הצהריים היינו אמורים לראות את שחזור מצפה גבולות, אך הגשם, שהגיע דווקא ביום הזה, שיבש את התכנית. נראה אותו בביקור הבא.

סיכום – דני ברזילי

קח חבצלת, הקרן לתרבות של הקיבוץ הארצי (לשעבר), יחד עם יד יערי - ארכיון השומר הצעיר, החלו במבצע מבורך וחשוב של כנסים אזוריים להעשרת ארכיונאים, והכנס בגבולות, ב- 15.2.17, היה אחד מהם.

יזהר יערי ברך בשם הקיבוץ והדגיש את התמיכה שצריך ארכיון יישובי לקבל. עופר יוגב סיפר על ארכיון גבולות ועבודתו בו, והמליץ שארכיונאי היישוב יהיה גם "נאמן השימור" בו (נאמן שימור: נציג ופעיל המועצה לשימור אתרים ביישוב). דודו אמיתי, יו"ר האיגוד, סיפר על המפגשים האזוריים וחשיבותם, פרט מסלולי השתלמות והכשרה מקצועית והדגיש את חשיבות החיבור של כולנו לפורום האינטרנטי הארצי ("הארכיונאי הישראלי").

בחלק המקצועי – מילכה הרטל מיד יערי הציגה ודיברה על המבנה הנכון לארכיון, מחזור חיי רשומה, תקנים בינלאומיים (ISAD (G) ואחרים), חשיבות עקרונ המוצא והסדר המקורי. את המיון בחלק מהקיבוצים לפי נושאים, "שיטת חופש", הגדירה כאסון, ולא כולם הסכימו איתה. כמו כן, דיברה על מיון תצלומים וסימול נכון של ההיררכיה ונתוני הרשומה, כך שיקלטו בתוכנה ויאפשרו אחזור של החומר.

יובל דניאלי הרצה על טיפול ושימור חומר ויזואלי ודימויים חזותיים. הוא פרט מה כלול בכך, ממודעות לוח ועד כלי עבודה דרך כל פריטי האפמרה, וחשיבות השימור הנכון. קיבלנו טיפים חשובים על חיטוי, תנאי טמפ', אור ולחות, איך לשמור תצלום, דגל, בגד או מודעה ישנים. יובל סיפר על ההיסטוריה של הגדות הפסח של הקיבוצים ועל הפרויקט

מה למדנו הפעם?

תחומי החיים והפעילות הזו נמשכת גם בעידן ההפרטה. בין 2 האופציות הפגומות שעומדות בפנינו - הווה מכחיש עבר, עבר מכחיש הווה - בבחירה הזאת כאן החשיבות של הקיבוצים עוד תתגלה. האמנים ואנשי הרוח בקיבוץ, למרות שבתחילתו נתפסו כאנשי שוליים, היו גם אז חוד החנית במאבק על נשמתו של העם ושל הארץ, מאבק שנמשך גם היום על כל השלכותיו הפוליטיות. בין רפפורט ומלינקוב - סמלים כבדים מידי של בניין האומה - "אופקים חדשים" - ניתוק מבניין האומה לטובת האוניברסאלי - או דנציגר - אלטרנטיבה כנענית, פוסט ציונות - האופציה העברית שאצל רוט היא הקיבוץ כשטייטל "שאגלי", אי-הכחשת המציאות המרובדת: לא גלותי אבל עם העומק הגלותי. יצחק דנציגר ויחיאל שמי הם המעבר מירושלים לתל אביב בלי לעבור את הדרך העברית של התחדשות יהודית. דב פייגין ואהרון גלעדי שעזבו את אפיקים לת"א הם ההתלבטות בין האופציה הירושלמית והתל-אביבית, לעומת ליאו רוט שנשאר כאופציה היהודית-ישראלית. זה בעצם עיקרו של ספרי "הביתה": הרצון לבוא ולעשות בית זכה לביטוי המדויק ביותר, לא בירושלים הארכאית או בתל-אביביות המכחישה, הרוצה להיות "כמו", אלא באופציה בעלת התחתית הכפולה הישראלית-יהודית של ליאו רוט באפיקים.

הכנס השנתי לאמנות קיר בישראל: אמנות הקיר בתנועה הקיבוצית - בית גבריאל - 1.3.2017

קרוב ל-150 איש נאספו לכנס המרתק שאורגן בבית גבריאל המרהיב שעל שפת הכנרת ע"י המועצה לשימור אתרי מורשת, יד בן צבי והאיגוד הישראלי לארכיונאות ולמידע. את הכנס פתחו דברי ברכה של המארגנים וראש מועצת עמק הירדן. הוא ננעל בסיוורים לקיבוצי האזור - אשדות יעקב, מעגן ואפיקים, בהם חזו המשתתפים בעבודות המרשימות של אריק קורן, שלדון שונברג וליאו רוט ושמעו עליהן מפי חברי המקום ועל דרכי חשיפתן ושימורן משי פרקש וצוות המשמרים שעובד בהדרכתו.

אסף ענברי: לצייר התחדשות יהודית - המקרה של אפיקים

המרצה, בן אפיקים, הציג את תפיסתו המורכבת לפיה הקיבוץ בכלל ובאמנות בפרט הציע ומציע את "הדרך השלישית" שהיא סינתזה בין: תל אביב החילונית - שמאל **מול** ירושלים היהודית - ימין דלות החומר **מול** אמנות מסורתית ובהשוואה "שורשית" - רוסיה: סנט פטרבורג **מול** מוסקבה אוקראינה: אודסה **מול** קייב לצד המתח שבין החילוני תל-אביבי לבין הקלריקלי, נוסטלגי לאומי הירושלמי, קיימת "הדרך השלישית" שבין ירושלים לתל-אביב והיא דגניה. הדרך העברית. זו הדרך היהודית - ישראלית שהקיבוץ יצר והציע: קהילה הלכתית, כי היא אקטיבית מבחינת פסיקת הלכות שנוגעות לכל

מה למדנו הפעם?

בית התרבות באשדות יעקב איחוד - עבודה של אריק קורן

יובל דניאלי: ציורי קיר במרחב הקיבוצי הציבורי

המרחב הציבורי הקיבוצי נתן לאמני הקיבוץ לגיטימציה, דרכו הם זכו לקבל הכרה ולצאת מהשוחות, מהשוליים. זה לא פטנט של הקיבוץ, אבל גם בו היה להם תפקיד סימבולי של "ציד נפשות" רעיוני, של תקשורת והעברת מסרים. ב-1949 יוחנן סימון קיים סמינר לציורי קיר בגבעת חביבה לציירי הקב"א. זו היתה פלטפורמה אמנותית שזכתה לתמיכת ההנהגה, ואמנים כמו שרגא וייל ושמוליק כץ נשלחו על חשבון התנועה על מנת שישתלמו בציור קיר מונומנטלי. התפיסה הייתה "לתת נראות צבעונית לחיי העמל האפורים", וציורים קישטו מוסדות ציבור, בתי ילדים, מפעלים כמו גם מקלטים במלחמת ההתשה בעמק הירדן. הם היו חלק בלתי נפרד מעיצוב הנוף והמרחב הציבורי.

תמר גיספאן-גרינברג: ציורי קיר בחדרי אוכל קיבוציים

המרצה מזהה שלבים שונים בהתפתחות נושאי ציורי הקיר הקבועים בחדרי האוכל הקיבוציים. התמות המרכזיות בהתחלה היו עבודה ותרבות. בשלבים מאוחרים יותר ניכר מעבר לסימבוליקה יהודית, ארכיאולוגיה, צמחיה וגם הפשטה שמצביעה אולי על אינדיבידואליות. זו הייתה בכל מקרה תרבות עצומה ומרשימה שניתן לה מקום במוסדות המרכזיים ביותר של הקהילה הקיבוצית..

סיכום – דודו אמיתי

מה למדנו הפעם?

יום עיון בשיתוף ישראל נגלית לעין – 'בסימן שופרות היובלים' – 8.3.2017

הכנס נפתח על ידי יו"ר האיגוד הישראלי לארכיונאות ולמידע דודו אמיתי שעמד בדבריו על כפל פניהם של יובלות – חגיגה וגם חשבון נפש – והעלה את זכרו של יעקב גרוס ז"ל שהלך בפתאומיות מאיתנו והיווה "מפעל חיים של איש אחד" בתחום הפילמוגרפיה הישראלית והיהודית.

בתו של יעקב גרוס, **היאלי גרוס** שנבצר ממנה להגיע שלחה את הדברים הבאים:

בחודש מאי 2016 התקיים טקס הסרת הלוט מלוח ההנצחה לזכר סבי נתן גרוס, מחלוצי הקולנוע בישראל, ברח' דרך השלום 113 א' בתל-אביב. הטקס נערך במעמד ותיקי הקולנוע ואישי ציבור, ביניהם ראש עיריית תל-אביב-יפו רון חולדאי. במהלכו הוקרנו קטעים מסרטיו של נתן גרוס, בעריכת יעקב גרוס.

בטקס נכחו אנשים רבים. רק מעטים ידעו שחודש קודם לכן התבשר אבי יעקב גרוס, כי לקה במחלה קשה. מאז, ועד יומו האחרון, הוא המשיך בעשייה נמרצת והכין תוכניות עבודה לחיים שלמים ומלאי תוכן. חיינו נקטעו במפתיע, אבל את העשייה הזאת אי אפשר להפסיק. בסרטון שצילמתי תוכלו להציץ לרגע, על המקום שבו ניטעו שורשיו בהווה הארצישראלית ובעולם הקולנוע.

תודה לבאי הכנס ולמארגנים, על הקדשת האירוע לזכרו של אבי יעקב גרוס.

גיא רז: תיעוד רמת הגולן – 50 שנה

חוקר ואוצר הצילום גיא רז ניצל את יובל ה-50 למלחמה ולהתיישבות בגולן כדי לסקור את התיעוד המשתנה של האזור ולהעלות דילמות שהשלכותיהן רחבות הרבה יותר. התיעוד המשתנה הודגם באמצעות רצף של צילום בריטי, צרפתי, ארצישראלי מאמצע המאה ה-19 ועד ימינו, כולל סרט שהכין יעקב גרוס על חציית הירדן וכיבוש קוניטרה ע"י חיילי האנז"ק במלחמת העולם הראשונה (הקורפוס האוסטרלי – ניו זילנדי של הצבא הבריטי). התיעוד ברמת הגולן שימש את המרצה כמקפצה להעלאת בעיות מרמה כללית הרבה יותר:

- בעיות חמורות במפעלי סריקה גדולים שאינם מקפידים מספיק על זיהוי ופיענוח נכון ורישום מסודר. זו פגיעה במעטפת הכללית הבונה את זיכרון המקום.
- חומרים רבים בארכיוני הצלמים המקצועיים הנמצאים, רובם, במצב מזעזע.
- חסרוננו של גוף שיעשה היום מה שקק"ל עשו עד קום המדינה: תיעוד עקבי ומקצועי של מה שנעשה ברחבי הארץ. למי שיחפש תיעוד כזה של הקורה היום, בעוד 50 שנה יהיה "חור שחור". ההשלמות יצטרכו לבוא מארכיוני היישובים עצמם ומכאן חשיבות העבודה בהם.
- בעיה מרכזית - אין חוק צילום מחייב כמו בתחומים אחרים: הפקדה, שימור, זכויות, תמחור. יש לאתגר את מוסדות התרבות והמורשת, כולל איגוד הארכיונאים, לקדם חוק כזה לקראת יובל ה-80 למדינה.

מה למדנו הפעם?

רעיה אדמוני: "בית הורי"

ההרצאה עסקה בתוכנית הוותיקה, המשכה של "בית אבי", כיצד מאותרים ונבחרים המקורות וכיצד היא נערכת ומוגשת. בעזרת אחת המשתתפות, אשה בת 90 מירושלים, דור 30 בארץ (!) הדגימה העורכת והמגישה רעיה אדמוני את התוכנית "על חי" להנאת משתתפי הכנס.

הקהל ביום העיון

ערן תירוש: למי נכנעה ירושלים? תעלומת התצלומים של כניעת ירושלים 1917

בעזרת צילומים מהתקופה התומכים או מערערים את הגרסאות השונות, דן המרצה בשאלה למי נכנעה ירושלים וכיצד - תוך פירוט הניסיונות השונים של משלחת ראש העיר הערבי להיכנע לחיל המשלוח שבראשות אלנבי, ב-9.12.1917. לטבחים, לסמלים, לרס"נים, לגנרלים, לאלנבי? המסקנה: תלוי מי מספר.

פרופ' עודד מיוחס: שיטות לזיהוי ופיענוח תצלומים ישנים

בשילוב מצטיין של מתודולוגיה וסיפור מוגש היטב הדגים המרצה כיצד ניתן לפענח ולזהות תצלומים ישנים, בעלי מידע חלקי או נעדרי מידע בכלל, באמצעות שילוב של שיטות ואמצעים הזמינים לכל – אנושיים, דוקומנטריים וטכנולוגיים. חברי צוות בארכיונים ברחבי הארץ, מאגרי מידע זמינים, אתר עיתונות עברית היסטורית, ספרים ופרסומים וטכנולוגיות רשת מביט "גוגל" כגון GOOGLE SEARCH, GOOGLE MAPS, GOOGLE STREET VIEW, GOOGLE IMAGES.

סיכום – דודו אמיתי

בסיום ההרצאות נערכה השקת אתר "הגולן נגלה לעין", בליווי ברכתו של מנהל יד בן צבי יעקב יניב ונערכו דיונים ב"שולחנות עגולים" על דרכים לשיתוף פעולה לציון יובל ה-70 למדינה בשנה הבאה. התעשרנו כולנו!

מה למדנו הפעם?

דברי הפתיחה של דודו אמיתי, יו"ר האיגוד, בכנס "שופרות היובלים" ביד בן צבי - 8.3.17

יובלות הם גם הזדמנות לחגוג את מה שהושג ולחשוף את מה שנעשה – הפוליטיקה הווייצימנית, המדינה שקמה מסערת הקרב וביססה מסורת דמוקרטית יהודית, "הנס" יש שיאמרו של הניצחון בששת הימים - התייעוד, השימור וההנגשה הם הכלים שבלעדיהם לא ייתכן כל זה. לכך ולפירות שיתוף הפעולה הפורה בין מוסדות מורשת התרבות – יד בן צבי ואיגוד הארכיונאים בראש ובראשונה – מוקדש יום זה. אני מאחל לכם שתיהנו ממנו.

לסיכום יום העיון - [כאן](#)

צוות יד בן צבי מארחינו, צוות "ישראל נגלית אל העין", חברי האיגוד הישראלי לארכיונאות ולמידע, קהל נכבד, צרור ברכות על שיתוף הפעולה הפורה בינינו ועל עוד שנה של פעילות ענפה ברמה ארצית ומקומית ובמיוחד הקהילתית, כפי שבא לביטוי בניוזלטר השנתי הגדוש בפעילויות. אמנם אלבומים ותערוכות אינם יכולים להוות תחליף לפעילות ארכיונית מסודרת, אך הם יכולים להוות תרומה גדולה לתייעוד המורשת והנגשתה אם כאשר יסודרו ויירשמו לפי הכללים הנדרשים.

הכנס הזה עומד בסימנם של 3 יובלות: 100 שנים להצהרת בלפור על הקמת בית לאומי ליהודים, 70 שנה להקמת מדינת ישראל ו-50 שנה למלחמת ששת הימים.

יובלות הם הזדמנות לחגוג, אך גם עת לניסיון למבט מסכם וחשבון נפש: מה הושג, מה נלמד ומה צופן, אולי, העתיד:

יובל הצהרת בלפור הוא הזדמנות להשוות בין אז להיום, לתהות על תוכנו של המונח "בית לאומי" ולבחון את דרכי בנייתו ויצירתו.

יובל הקמת המדינה הוא הזדמנות לברר את האופן בו מתעצבת זהות לאומית, תהליך שנראה שאנו נמצאים בעיצומו, המטלטל בין "כור ההיתוך" ל"רב תרבותיות" על כל המשתמע והמזדמר מכך.

יובל למלחמת ששת הימים הוא הזדמנות לגעת בנימים החשופות וגם העמוקות ביותר של החברה הישראלית – האמוניות, הרעיוניות, הערכיות, התרבותיות, השלטוניות – ולשוב ולברר כיצד הושג ההישג הצבאי הגדול הזה, כיצד טופלו תוצאותיו המלוות אותנו כל יום ויום ולאן מועדות פנינו.

מה למדנו הפעם?

יום הרליץ 2017 – "פרשת ילדי תימן ובני תפוצות נוספות - תיעוד והנגשה", בית התנועה הקיבוצית בתל אביב, 27.3.2017

הכנס הוקדש הפעם, כמעט כולו, לנושא של פרשת העלמות ילדי תימן ובני תפוצות נוספות ולהיבטים הארכיוניים שלה, בעקבות פרסום החומר ע"י ארכיון המדינה בדצמבר 2016. דודו אמיתי, יו"ר האיגוד, פתח ואמר שתפקיד הארכיון הוא לשמר ולחשוף את הקולות המושתקים השונים מתקופת ראשית המדינה.

מושב ראשון - תהליך חשיפת מסמכי ועדות החקירה בארכיון המדינה ד"ר יעקב לזוביק (גנז המדינה) מנה את הגורמים והפעילות שהביאו לפרסום:

- א. הקמפיין הציבורי שעשו רינה מצליח (בערוץ 2) ואחרים.
- ב. משרד האוצר הגדיל את תקציב הארכיון לצורך זה.
- ג. הארכיון בנה יכולות סריקה (עד 100,000 דפים ביום), מפתוח וקטלוג טובה.

כל צוות הארכיון גויס, בצירוף 30 סטודנטים, במטרה לעמוד בלוח הזמנים שהוצב: מיוני עד דצמבר 2016. במקביל נבנה אתר אינטרנט שהצליח לעמוד בעומס הכניסות העצום. יש בעיה להחיל חוקי פרטיות על חומרים ישנים, והיתרון בחומר סרוק הוא שאפשר פשוט להשחיר שורות חסיות. כמות המחפשים ומבקשי המידע עלתה מאוד בימים הראשונים לפרסום (מאה אלף) והביאה למהפכה בתפקיד הארכיון והנראות הציבורית שלו.

יוסי כהן (מנהל מח' הגניזה והסריקה בארכיון המדינה) סיפר על אתגרי הסריקה בארכיון: יש חומרים ישנים מאוד, שונים בצורות ובגדלים, הדורשים אפיון ספציפי. כל תוצרי הסריקה נכנסים למערכת ולאתר, כאשר באתר עצמו מצוי מטה-דאטה של כל התיקים, המאפשר חיפוש וגישה.

אמיר קוגן (מנהל התוכן של הפרויקט) הציג בעזרת **מצגת** את הפעילות בפרשה: טענות על העלמת ראיות, כולל ע"י הארכיון כמשרת הממסד, ושלוש ועדות החקירה. הוקמה רשימת כל הנעדרים, עם הצלבות מידע ממוחשב, בניסיון להתגבר על נתונים חסרים ומשובשים רבים. יצרו עץ ידע ומילות מפתח רבות (בתי חולים, בתי עלמין, אישים, מעברות, אירועים). היו מקרים שנתבקש אישור המשפחות לפרסום. חשיפת החומרים קיבלה סיקור חובק עולם, דוגמה לארכיון אקטיבי. מהקהל הובא מקרה של מידע שנעלם, קברים שנמצאו ריקים וחוסר בתיעוד.

מושב שני - חלוקת פרסים ותעודות הוקרה
פרס הרליץ, בנוכחות עו"ד יורם שימרון – נאמן הקרן, ניתן **ליהושפט פופ** מארכיון ראש פינה. **ד"ר משה מוסק** סיפר על גאורג הרליץ ואלכס ביין, אבות הארכיונאות הישראלית, וכיצד "נגזל" מהם תפקיד הקמת ארכיון המדינה וניתן לסופיה יודין האמריקאית (את המשך הסיפור הבטיח בכנס הבא).

תעודת יקיר הארגון ניתנה **לפרופ' יובל דרור**, מהארכיון לחינוך יהודי באוניברסיטת תל אביב.

מה למדנו הפעם?

בעניין ארכיון רשות השידור – הוא אמור לעבור לתאגיד, אך האחראי לדיגיטציה עזב ולהעברה (לאן?) דרוש זמן. בינתיים ייסגר כנראה.

עו"ד **נעמי אלדובי** מארכיון המדינה דיברה על היבטים משפטיים של הפרשה. חומרים משלוש ועדות החקירה הופקדו בארכיון. החיסיון שהוטל לשבעים שנה אינו כדי להסתיר אלא שזהו החוק בנושא מידע פרטי. הדילמה היא בין האינטרס הציבורי לקבלת מידע לבין חוקי הגנת הפרטיות. חוק האימוץ מחמיר מאוד בפתיחת תיקים וחשיפה, וגם מידע רפואי הוא בעייתי והיה צורך לקבל החלטות בנוגע לכל סוג של תעודות או מידע. החשיבות התקדימית פה היא שניתנה עדיפות לאינטרס הציבורי, על חשבון הפרטיות.

אורנה קליין (ממשפחה אשכנזית דווקא, משכילה ומסודרת) הביאה לסיום עדות על אחותה שנולדה ב-1951, נאמר להוריה שהיא חולה ואח"כ שנפטרה. התברר שנתלשו דפים מסיקור המחלה, ונאמר שהארכיון נשרף. הספר שכתבה עורר את רינה מצליח לקמפיין. היא קוראת לבדוק את חוקיות כל האימוצים של אותה תקופה, אך מרבית המאמצים מסרבים.

במסגרת שאלות מהקהל, אחד הנוכחים טען שלא היה כלל טיוח אלא הגנת המדינה על ההורים שנטשו את ילדיהם, ויש לו הוכחות, טענה שעוררה כמובן סערה, אך הזמן תם.

תמונות מיום העיון – [בדף הפייסבוק של האיגוד](#)

רשם – דני ברזילי

תעודת חבר כבוד ניתנה **אניס קרעאוי**, גמלאי של ארכיון שפרעם. תעודות ציון לשבח ניתנו **לענת בנין** – מנהלת מח' הצילומים בארכיון הציוני, **ולעובדי ארכיון צה"ל** ומערכת הביטחון, על חשיפת והנגשת חומרים ממלחמת ששת הימים.

תעודות הוקרה הוענקו **ליזרעאלה כספי** (ארכיון טירת צבי), **הלנה וילנסקי** (השירות לציבור בארכיון המדינה), **רותי קרן** (קיבוץ פלמ"ח צובה), **מירי אזולאי** (קיבוץ עברון), **אסתר אלט** (שער הגולן) **וחזי ראובני** מארכיון פתח תקווה.

לפירוט על הפרסים והתעודות – [באתר האיגוד](#)

בסיום המושב השני - כאסיפה כללית של האיגוד, אושרו הדוחות הכספיים לשנת 2016

מושב שלישי - מבט נוסף על פרשת חטיפת ילדי תימן ואחרים
יגאל יוסף (ראש עיריית ראש העין לשעבר) סיפר על המקרה של אחותו החולה, שנלקחה ב-1953 ע"י אחות והועברה לבי"ח רמב"ם, וכשהאם באה לבקש אותה, נאמר לה שבתה מתה והיא סולקה מבית החולים. הוא פירט את תולדות ניסיונותיו לגלות מה עלה בגורלה לאחר שהגיע אליה גם צו גיוס. היא מופיעה עדיין כתושבת עמישב. יוסף היה חבר בוועדת שלגי, ולדבריו כל הוועדות טיחו, ארכיונים נעלמו ואיש אינו לוקח אחריות, גם היום.

בילי סגל (מנהלת ארכיון הסרטים, הטלוויזיה הישראלית, ערוץ 1) פירטה את הסיקור הטלוויזיוני בנושא, והראתה קטעים היסטוריים, מסרט שעשה איתי לנדסברג ב-2016. לדבריה משרד הפנים לא עדכן רשימות נפטרים, ולכן הגיעו צווי הגיוס בשנות השישים שהעירו את הפרשה. את ההורים לא טרחו לעדכן על מות ילדיהם מתוך זלזול והתנשאות (שהודגמו בסרט הסברה גזעני מהתקופה).

מידע מהשטח

לעומת עבודת שיקום, שמתייחסת לפריטים מסוימים ומתערבת בחומר ואת תוצאותיה ניתן לראות בעין באופן מיידי (לדוגמא: פריט קרוע שהקרע תוקן לאחר השיקום), הכלים שאני נותנת בסדנת השימור תורמים לשינויים שלא נראים לעין, אבל חשובים לא פחות משיקום פיזי של הפריטים.

פרטים לגבי הסדנה:

- הסדנה פתוחה למקסימום של שמונה ארכיונאים.
- הסדנא מתחילה עם **מצגת** של כשעה – תלוי בהשתתפות הפעילה של המשתתפים – והיא עוסקת בנושאים התיאורטיים של השימור. המצגת מראה את המצוי מול הרצוי בטיפול הפיזי בחומר ארכיוני. היא כוללת הסבר על השפעת התנאים הסביבתיים על חומר ארכיוני, מה התנאים הרצויים ואיך להשיג אותם, גורמי סיכון ביולוגיים, זיהוי וטיפול, ולבסוף הנחיות לאחסון ולשימוש בחומר ארכיוני, כמו חומרי אחסון, אבזרי אחסון וצורת אחסון – מה כן ומה לא לעשות. יש מקום לשאלות ולדיון אחרי המצגת. המצגת מועברת בחדר ההרצאות בספרייה.
- לאחר הפסקה קצרה עוברים **לחלק המעשי** של הסדנא המתקיים במעבדת השימור והשיקום של הספרייה הלאומית. שם אני מלמדת את המשתתפים לבנות כורכן לפי מידה. הכורכן נותן מענה לבעיות שונות של שימור, במיוחד במקומות שבהם אין מעבדת שימור שיכולה לטפל בפריטים. אחר כך בונים עוטפן אחסון/תצוגה שמיועד לארכיונים שיש בהם פריטים מבוקשים ע"י מבקרים. עוטפן כזה מאפשר גם לאחסן את הפריט וגם להציג אותו מבלי לגעת בו.

סדנת שימור בספרייה הלאומית, תימנה אלפר, מנהלת מחלקת השיקום והשימור בספרייה הלאומית

איך נולדה הסדנה ומה מטרתה:

בעקבות הרצאה שנתתי בכנס של האיגוד הישראלי לארכיונאות ולמידע, התבקשתי על-ידי יו"ר האיגוד (בזמנו), גב' מיכל הנקין, לבנות תכנית לסדנת שימור לארכיונאים. מיכל ראתה חשיבות רבה בקורס כזה, בעיקר בגלל הארכיונים הקטנים המפוזרים בארץ ללא גישה למעבדת שיקום, והיא רצתה לתת כלים בסיסים שיעזרו להתמודד. בעבר, הארכיונאים לא היו מודעים לבעיות ולפתרונות של שימור, וכאשר הוצע להם להשתתף בסדנה בתחום הסתבר כי הנושא מעורר בהם עניין רב.

כשנתבקשתי לדבר על שימור ושיקום, שקלנו בדיוק מה וכמה להכניס. כאשר דיברתי עם הארכיונאים הבנתי שהם תופשים את עצמם כחסרי כלים ופתרונות בתחום. נכון שלרוב אין באפשרותם לשקם פריטים, אבל יש בהחלט אפשרות לשמר ולשפר את השימור באופן משמעותי על ידי הבנת מגוון הגורמים שמסכנים את האוספים, והבנת הפעולות שדורשות השקעה ומאמצים קטנים יחסית, ואשר יכולות לעשות שינויים גדולים לטווח הארוך.

מדובר בפעולות שמתייחסות בעיקר לתנאי האחסון של החומר, למשל תנאים סביבתיים, איכות החומרים הבאים במגע ישיר עם החומר הארכיוני ושימוש באביזרים רבים המשמשים את הארכיונאים לסדר את האוספים, כמו גם צורת הטיפול בפריטים. רוב הגורמים האלה ניתנים לשליטה בידי הארכיונאי, ושימוש נכון יכול לייצב או לשפר את מצב האוספים ובכך להאריך את חייהם.

מידע מהשטח

- כל משתתף בונה גם כורכן וגם עוטפן.
- בסוף, אם יש זמן ועניין, יש **סיור קצר במעבדה** עצמה כדי לראות את התחנות השונות ואיך המשמרים עובדים על פריטים מאוספי הספרייה.
 - לאחר הסדנה, אני שולחת לכל המשתתפים סיכום במצגת, אשר הוצגה בחלק הראשון ובה הוספתי שמות וכתובות של ספקים בארץ או בחו"ל שיכולים לספק את החומרים לארכיונים.

הסדנאות הבאות יתקיימו בתאריכים הבאים (יתכנו שינויים):

6 ביוני 2017

5 בספטמבר 2017

5 בדצמבר 2017

לפרטים נוספים אפשר לפנות לרחל משרתי:

rachelmi@nli.org.il

צלילה לעומק

לטענתה, תיאור ארכיוני משמש כמסגרת נרטיבית של הארכיון. בעבר תיאור ארכיוני עסק בעיקר בתיאור מבנה הארכיון והגוף שיצר את החומר. המחברת מבקשת להציע שתיאור ארכיוני יכיל מעבר לתיאור הפיזי, תיאור מפורט של עבודת הארכיונאי שהעריך את החומר ומנגנון קבלת ההחלטות שלו בבואו להחליט מה לשמור ומה לבער. היא מצטטת את בריאן ברות'מן: 'שומרי רשומות יוצרים ערך מוסף לחומר לא רק בכך שהם שמים את הרשומות במקום המתאים, אלא בכך שהם מפנים מקום דווקא לרשומות האלו'.

Brien Brothman, "Orders of Value: Probing the Theoretical Terms of Archival Practice", *Archivaria* 32 (1991): 78-100

(הציטוט במאמר זה - בעמוד 149)

תיאור תהליך זה, יאפשר שני דברים עיקריים: הראשון - יחדד לקורא, המפרש בדרכו הוא, את הנרטיב של הארכיון. השני, וכאן הנקודה העיקרית אותה ביקשתי להדגיש בתקציר, יאפשר לקורא להיחשף אל החומר הארכיוני שלא נשמר ועל ידי כך יגרום, בדרך עקיפה, לשימור החומר שכבר לא קיים.

לסיכום - מחקר רטורי ולשוני של תיאור ארכיוני כפרה-טקסט, יכול לשמש בסיס למחקרים שונים בעולם הארכיונאות. פרה-טקסט מבליט את חשיבות השפה ככלי לתיאור טקסטים. בהנחה שאנו מאמצים גישה זו כלפי תיאור ארכיוני, יש לבחון את המסמך הכתוב בתקופות שונות כדי לוודא שהשפה בה הוא כתוב, מאפשרת לקורא גישה להבנת הארכיון ולתהליכי העבודה אותם הוא אמור לשקף, גם של הגוף היוצר וגם של הארכיונאי שסידר אותו.

קראה וסיכמה – מאיה רייטן, אפריל 2017

Archival Descriptions through the Looking Glass: Paratexts in Wonderland, Ine Fintland

The American Archivist. Vol. 79 No. 1, Spring-Summer 2016, pp. 137-160

[תיאור ארכיוני מבעד למראה: "פרה-טקסט" בארץ הפלאות]
[קישור לתקציר באנגלית](#)

'תיאור ארכיוני' (Archival Descriptions) הוא תהליך של איסוף, ניתוח וארגון המידע המשמש לזיהוי, ניהול, איתור ופירוש של הרשומות בארכיון, להסבר של המבנה שלו, ומכאן להבנת ההקשר (context) של הרשומות זו ביחס לזו.

'פרה-טקסט' הוא טקסט שיש לו 'קשר אל', אך אינו 'חלק של' טקסט אחר. לדוגמא: כותרת, כותרת משנה, כותרות ביניים, הקדמה, דברי סיכום, הקדשה בספר, הערות שוליים במאמר מדעי, הבעת תודות בעבודה אקדמית, כיתוב גב בעטיפת ספר ועוד. המאמר מבקש להציג אפשרות לבחון את התיאור הארכיוני כפרה-טקסט לרשומות בארכיון.

בתקציר זה, בחרתי להתייחס בעיקר לסוגיה אחת מרכזית של המאמר, ולא לכל אורכו ומורכבותו.

נקודת המוצא של המאמר היא שבפרה-טקסט מתקיים למעשה המפגש הראשון בין הקורא לבין הטקסט אותו הוא מבקש לקרוא. ניסוח הפרה-טקסט ישפיע על רצון הקורא להגיע אל הטקסט עצמו או לוותר על העיון בו. נקודה זו מחייבת את הארכיונאי להכיר ולהיות מודע לשפה בה הוא משתמש בבואו לנסח את התיאור הארכיוני.

הארכיונאי הישראלי

הם מציינים כי יש מנהיגים המכנים את התקשורת "שקרנית" או "אופוזיציה לשלטון". הם נמנעו מלנקוב בשמות אך ההודעה פורסמה כשבוע לאחר שנשיא ארצות הברית טראמפ כינה את התקשורת האמריקנית "אויבת העם". המונח הפוך לשגור אצל פוליטיקאים שונים גם אצלנו.

ענקית החיפוש גוגל [הוסיפה רק בחודש האחרון](#) תגיות של בדיקת עובדות בתוצאות חיפוש כדי להדגיש ידיעות חדשותיות שעברו בדיקה, אם הן אמנות או שקריות.

איך אנחנו כארכיונאים יכולים וצריכים להתמודד עם החדשות המזויפות שמתפרסמות? האם תפקידנו לשאול ולבדוק את העובדות עצמן? האם אנחנו צריכים לתעד את המידע השקרי מעצם העובדה שהתפרסם והיווה גורם משפיע? האם החדשות האלה הופכות לחומר ארכיוני לכל דבר?

דוגמה אחת לבדיקה והתייחסות לסוג של ידיעה כזו, אפשר למצוא בעלון "מה נשמע" - עלון ארגון ארכיונאי הקיבוצים והמושבים, שהקדיש את גיליון מס' 63 (מ-2014) לנושא - "היה או לא היה" - סיפורים בהם יש עדויות סותרות בארכיון. **דני ברזילי**, ארכיונאי קיבוץ מגן, החליט לבדוק את אחד הסיפורים "שמסתובבים" בקיבוץ לעומק:

"בחג השלושים לקיבוץ יצא ספרון ושמו "מאגדות מגן", אשר כשמו כן הוא – מערב בלא הבחנה אמיתות עם בדיות, ומופיע בו קטע קצר: "במגן נתפס פעם ערבי עם גמל. את הגמל החרמנו, אבל שלחנו את הערבי בשלום, בתוספת בגדים ו... תמונה של סטאלין".

על "חדשות" ו"ארכיונים" לכאורה דני ברזילי, נוני ירון, מאיה רייטן, הדס אביבי

הפעם אנו מנסים להאיר ולהציף שאלות הקשורות לסוגיה מורכבת, שהתייחסות אליה הופכת מבחינתנו המקצועית כמעט להכרחית בימינו אלה - מה מקומו של הארכיון והארכיונאי בעידן ה"פייק ניוז" והעובדות האלטרנטיביות? מה נותר מכוחה של הרשומה הארכיונית או מהיושרה של הארכיונאי?

"פייק ניוז" (חדשות מזויפות) הוא כינוי לידיעות שקריות ולאיתרי חדשות שמפיצים במכוון חדשות מזויפות, מפוברקות ומסולפות וזאת ממטרות פוליטיות או כספיות וכן כדי להביא תנועת גולשים. תופעת ה"פייק ניוז" עלתה לכותרות בעת האחרונה במהלך המרוץ לנשיאות ארצות הברית, לאחר שכתבות שקריות ביקשו לפגום באמינותם של דונלד טראמפ והילרי קלינטון. ידיעות אלה קיבלו במה נרחבת בתקשורת במגוון פניה – עיתונות, ערוצי טלוויזיה וכמובן ערוצי המדיה החברתית.

בכתבה שפורסמה ברשת ב' נכתב כי מומחים של האו"ם מודאגים מהקצב ההולך וגובר של הפצת ה-"פייק ניוז" ושל הפצת ידיעות לצורך תעמולה, ומביעים חשש שהשלטונות במדינות מסוימות ינצלו זאת כדי לתקוף את התקשורת ולערער את מעמדה. החוקר המיוחד של האו"ם בנושא חופש הביטוי, דיייד קיי, ציין כי נושא ה"פייק ניוז" מעורר דאגה ברחבי העולם ויש חשש שהניסיונות להילחם בתופעה יובילו לצנזורה, לדיכוי הביקורת על השלטונות ולנקיטת אמצעים אחרים הפוגעים בזכויות האדם ומנוגדים לחוק הבין-לאומי. בהודעה משותפת שפרסמו קיי ועמיתיו

הארכיונאי הישראלי

מאיה רייטן, בחרה לבדוק את הנושא בעזרת מאמר שעוסק בשאלות אלה מכיוון קצת אחר:

[Archives in Context and as Context](#)

Kate Theimer / JDH- Journal of Digital Humanities, Vol. 1, No.2
Spring 2012

המאמר מסביר למה ארכיונים מתכוונים במונח "ארכיון", ומדוע לא כל אוסף דיגיטלי נקרא ארכיון. כותבת המאמר מדגישה כי חשוב לקיים דיון סמנטי לגבי עצם המושג "ארכיון", כדי לאפשר לאנשי מדעי הרוח הדיגיטליים (תחום מחקר מתפתח ובין תחומי שמטרתו להרחיב ולהגדיר מחדש את המחקר המסורתי במדעי הרוח על ידי שימוש בכלים דיגיטליים) להבין את המושג כפי שהעולם הארכיונאי רואה אותו, ואולי על ידי כך להשתמש במושג בצורה ברורה יותר.

המחברת מציגה שלוש דוגמאות לאוספים דיגיטליים שבנויים מקבצים דיגיטליים, שנאספו על ידי אנשי מדעי הרוח הדיגיטליים ממקורות שונים, בד"כ ממקורות ניריים שעברו דיגיטציה ונאספו לכדי אוסף על מנת לחזק טענה מחקרית ברורה:

<http://www.rossettiarchive.org> , <http://www.quartos.org> ,
<http://www.blakearchive.org/blake>

אוספים אלו נקראים על ידי יוצריהם ארכיון. ארכיונאים התרגלו לאימוץ המושג "ארכיון" על ידי קבוצות שונות בציבור הרחב, אך בדרך כלל השימוש במושג אינו תואם את ההגדרה שניתנה לו בעולם הארכיונאי.

האם עלינו להשלים עם כך? האם עלינו לקלוט ולשמר "ארכיונים" אלו בצורתם המקורית או לשנות את הגדרתם? לארגן אותם מחדש בהתאם לעקרונות המקצוע? יש אולי לתת את המקום הראוי לדיון פילוסופי שאינו מתקיים כעת במחוזותינו ואולי לנסות ולהמשיך אותו בפורומים השונים שלנו. מה דעתכם?

למה סטאלין? אולי כדי ששמש העמים יאיר דרכו הביתה? בחיטוט בארכיון מצאתי גיליון "על המשמר" מאוגוסט 1964, במלאת 15 שנה לקיבוץ, ושם מופיעה כתבה מאת ראובן מעיין ז"ל (חבר מגן שעבד אז חלקית בעיתון ומאוחר יותר היה עורך הלילה) ובה מסופרת גרסה שונה: ב-1950 הביא החבר זאב פרויליך (לימים דרור), ערבי זקן עם חמור וסיפר שמצא אותו במטע השקדים הנטוש. עלתה במלוא חריפותה השאלה – האם למסור אותו למשטרה כמסתנן, או לכבד אותו בארוחה ולשחררו. לאחר דיון הוחלט ללוותו עד הגבול וגם לציידו במכנסיים (השרוואל הבדואי לא נתפס כנראה בעיני האירופים שמקרוב באו כבגד שראוי ללבשו). זאב החזיר אותו וגם הוסיף תמונה של הרצל – "שיידעו שם שהציונים הם אנשים טובים". ניחוש נוסף שלי: הרצל הרי היה אבי רעיון זכות השיבה...

ידידנו זאב חי וצלול (בלי "עדיין"), לכן פניתי אליו כמובן לצורך גילוי האמת. לדבריו הוא אכן מצא בדואי ליד הגדר, ונתן לו אוכל ומכנסיים (לא חמור ולא גמל, לא הרצל ולא סטאלין). הוא הוסיף שזכור לו מקרה אחר בו נתפסו בדואי וכבשיו בשדותינו, בראשית שנות החמישים. נערך דיון בשיחת הקיבוץ, המקבילה השמוצניקית ל"אסיפה", האם להחרים אותו, והוחלט שלא. בפרוטוקולי שיחות הקיבוץ מתקופה זו (שנכתבו בעברית עם מבטא רומני בולט) לא מצאתי אישור וזכר לכל העניין. התעלומה נשארה בעינה – היה פה הרצל על חמור, סטאלין על גמל או בדואי ללא מכנסיים עם זאב?"

מתהליך זה, דני מאמין שלא נכון שהמציאות עולה על כל דמיון. הסיפורים בדרך כלל יפים ומעניינים מהאמת... זו בדיוק הסיבה שהם שורדים.

ככל שיותר הזמן

סיכום הקונגרס לארכיונאים 2016 בסיאול, קוריאה הדרומית: ארכיונים, הרמוניה וידידות מיכל הנקין, נציגת האיגוד בכנס, בתפקידה כיו"ר האיגוד

ועדת ההיגוי של חטיבת האיגודים המקצועיים: תפקידה לקדם סוגיות באמצעות האיגודים המקצועיים ברחבי העולם, לסייע להקמה של איגודים במקומות בהם אלו לא קיימים, מתן סיוע מקצועי באמצעות הדרכות במדינות השונות, הכנת מדריכים וכלי עבודה להתנהלות טובה של האיגודים, והעברת תכנים באמצעות הרשת של הקשרים הקיימת בין האיגודים.

בוועדה דנו למשל בקידום מסמך הנוגע למקומם של הארכיונים בנושא זכויות אדם, וכן בתוכנית לקידום הארכיונאות באפריקה – עקב המלחמות הרבות בין המדינות לבין עצמן ובין השבטים במדינות, חסר תיעוד רציף, או כי לא היה קיים או כי נפגע במזיד. וכך, האיגוד הבינלאומי שם לעצמו מטרה לקדם את הארכיונאות באפריקה. האיגודים המקצועיים ייקחו חלק בתוכנית.

באסיפה הכללית של חטיבת האיגודים המקצועיים השתתפו נציגי איגודים מהעולם, והציגו את עשייתם בשנה האחרונה. לדוגמה, **השווייצרים** כיוונו את הכנס השנתי שלהם לארכיונאים צעירים, **פולין** ייעצה לאוקראינה על פי בקשתה, **בפינלנד** בודקים כעת את ההצעות לשני חוקים שעומדים להתקבל בעניין הארכיונים, **בצרפת** סוקרים ארכיונים ואת דרך עבודתם, **בהולנד** ציינו את היובל של הארכיונאים, **ואני הצגתי את החוברת המתורגמת מצרפתית (שווייץ) וכדוגמא לשיתוף פעולה בין איגודים.**

נושא הכנס: ארכיונים, הרמוניה וידידות - אלו מסרים שעברו כחוט השני בכל ההרצאות. המסר הוא שלחומר הארכיוני יש משמעות לא רק ברמה מקומית אלא ברמה גלובלית, ועל כן על הארכיונאים לעבוד בהרמוניה ובידידות ביניהם על מנת לאפשר לתת לציבור מענה לצרכיהם. המפגש הבינלאומי לשנת 2016 של ארכיונאים מכל העולם התקיים בתחילת ספטמבר, בסיאול בירת קוריאה הדרומית, תחת המטריה של האיגוד הבינלאומי לארכיונים, ICA, והארכיון הלאומי של קוריאה הדרומית. האירועים נפתחו בישיבות של הוועדות השונות, החטיבות של האזורים הגיאוגרפיים וועדות ההיגוי, ובהמשך התקיים הכנס עצמו.

בימים הראשונים השתתפתי **בוועדת ההיגוי של החטיבה לאיגודים מקצועיים** (אני חברה בוועדה זו עם 14 חברים נוספים. הפעם נכחו בישיבה נציגים מגרמניה, פולין, קנדה, נורבגיה, ספרד, ארה"ב, שווייץ, הולנד, סין, צרפת וישראל), **באסיפה הכללית של החטיבה לאיגודים מקצועיים** (חברים בחטיבה כ-70 מדינות ביניהן ישראל), וכמובן **בכנס עצמו.**

ככל שיותר הזמן

פגישה ייחודית עם ארכיונאים של קוריאה:

הנציג של קוריאה הזמין את חברי ועדת ההיגוי למפגש נפרד אשר התקיים באחד הערבים עם ארכיונאים שאינם עובדים בארכיון הלאומי, וחברים באיגוד המקצועי, אשר בגלל בעיות של התנהלות, חוסר אמון וכד' עם הארכיון הלאומי החליטו להחרים את הקונגרס ולא להשתתף בו.

תערוכת ספקים:

באחד האולמות התקיימה תצוגה של ספקים שהציגו בעיקר חידושים טכנולוגיים אך לא רק, בנוסף לכך הוצגה גם תצוגת מסמכים מהארכיון הלאומי, וכן עמדות המציגות את המסורת של קוריאה (יצירת צמידים, חותמות, גלויות, כתיבה בקוריאנית, צילומים בתלבושת המסורתית, נייר, ואפילו שתיית תה ירוק). בין הנושאים והחידושים שהוצגו: טכנולוגיות להמרה, סורקים, תוכנות לניהול מסמכים, ועוד ועוד. כן הציגו גופים כמו מוסדות אקדמיים (אוניברסיטת דנדי), הספרייה הלאומית של קטאר, ועוד רבים FAMILY SEARCH ועוד רבים

תערוכה של ציורים מיוחדת לקונגרס של ה-ICA:

ב- 28 במאי 2016, הארכיון הלאומי של קוריאה, יזם תחרות בנושא האהבה לרשומות, כחלק מהחגיגות לפתיחת הקונגרס הבינלאומי לארכיונים ב-2016, וכדי לחלוק את הערך של הרשומות והתרבות הארכיונית בחיי היומיום.

נושא התערוכה: האהבה לרשומות.

לפניכם שתי דוגמאות:

התמונה העליונה - הדרך להגיע לעתיד, קים קיונגיאון, חטיבה,

בונגפיונג, פרס מיוחד

התחתונה העליונה: בניית ההיסטוריה משנה את העולם, צ'ו יאונג'ין,

חטיבה, בית ספר ג'יסן, פרס הזהב

ככל שיותר הזמן

תערוכת פוסטרים:

בכנס הוצגו פוסטרים של הנושאים שלא נישאו בהרצאות עצמן. כל יום הוצגו פוסטרים אחרים.

הכנס: מתכונת הכנס היא שישנן מספר הרצאות שניתנות לכולם, ויתר ההרצאות ניתנות בו בזמן במספר אולמות קטנים, כך שכל משתתף מקבל את תכנית ההרצאות וצריך לבחור מהן את הנושאים המעניינים או החשובים לו. תמיד יש רצון לשמוע עוד הרצאות, אך זה לא ניתן לכן הבחירה היא "אכזרית".

בהפסקות יש הזדמנות לפגוש עמיתים מרחבי הגלובוס ולדבר איתם. מכיוון שכולנו מדברים אותה שפה מקצועית, החיבור בין האנשים הוא מייד, חשוב, מפרה, וגם כמובן נעים מאוד. כמו כן, כמובן נפגשים עם נציגים שכבר פגשתי בהם בפעמים קודמות, וזה תמיד טוב לפגוש באנשים שוב ושוב.

יש חשיבות רבה לנוכחות שלנו בכנסים הללו גם ביצירת קשרים עם מדינות אחרות, אך בעיקר בהבאת המידע המעודכן חזרה אלינו. מדובר על עבודה על פי הסטנדרטים, זכויות אדם, מקומו של הארכיון בקהילה, רשומות אלקטרוניות והטכנולוגיות ועוד ועוד.

סקירה תמציתית של ההרצאות שניתנו בכנס:

הרצאה 1

המרצה משווה בין עבודת השומרים של בנק הגנים העולמי שנמצא בנורבגיה ושתפקידו לשמר זרעים של מגוון מיני צמחים מכל העולם למען העולם לעבודת הארכיונאים בתחומי איסוף, מיון, הערכה, ושמירה. החשיבות לעבוד יחד כי כל ארכיונאי יכול לעזור למישהו בעולם, החשיבות באיסוף ובשמירה על קולות הנפגעים והנגשתם. המרצה סיפר על מפעל ההצלה המדהים של כתבי יד בטימבוקטו על ידי מנהל ספרייה אחד, ושאל כמה מאיתנו היו מוכנים "להתאבד" בשביל החומר ההיסטורי שברשותנו.

הרצאה 2

פרויקטים של סריקה וצילומים שמאפשרים לאנשים שלא נמצאים במקום לראות ולחקור. כולל התייחסות לרחובות, חפצי אומנות, ארכיטקטורה סמויה מהעין ועוד.

הרצאה 3

דובר על השינוי הדרמטי בטכנולוגיה ובאוטומציה, במידע, בצורת יצירתו, סידורו והשימוש בו (מוניות, בריאות ועוד), וכתוצאה מכך גם בחוקים והנהלים הקשורים במידע, ואיך על הארכיונאים להיערך לשינויים אלו.

ככל שיותר הזמן

הרצאה 4

מראה את התרבות הארכיונית של שושלת המלוכה בקוריאה, מקורות המידע אודות המורשת, ומקומם של הארכיונאים בכתיבת המורשת. ובעולם העכשווי – הקמת חברת NAVER הקוריאנית, מקבילה לגוגל, המקפידה לשמר את התרבות הקוריאנית הדיגיטלית כשם שהארכיונאים שמרו את המורשת הניירית והאחרת.

הרצאה 5

המהפכה הטכנולוגית אשר מגיעה עם דרישות משלה: אפשרויות לתרגום אוטומטי, הטמעת נהלים וסטנדרטים במערכות, המהפכה האמיתית בנושא הנגישות, מחומר הנגיש רק למלכים ולרוזנים, לנגיש לעם ולנגיש מכל מקום ובכל זמן. והמחויבות לשמור חומרים של קהילות שאינן מיוצגות כי נמצאות באזורי קונפליקט, הגירה ועוד.

הרצאה 6

מדברת על ההתנגשות בין ההווה הדיגיטלי להארכיון העתידי.

הרצאה 7

מסופר על הקמת פלטפורמה שתאפשר לעובדים בחברת סמסונג להעלות רעיונות חדשניים אשר בעקבותיהם ייוצרו מוצרים חדשים.

הרצאה 8

מספרת על ארגון והנגשה של אוסף של תצלומים ותשלילים שצולמו בשנות השבעים על ידי פעילים חברתיים לא רשמיים ומעולם לא

פורסמו. האוסף נתרם על ידי הפעילים ותואר על ידי מי שנשאר עדיין איתנו. סופר גם על הפעילות הקהילתית הנעשית בימים אלו באמצעות החומרים הללו.

הרצאה 9

מעלה לסדר היום ארכיונים שנותקו מהקשרם כלומר נלקחו על ידי מדינות כובשות, וטרם הוחזרו למקורם.

הרצאה 10

מתוארים פרויקטים לשיתופי פעולה בעיקר בנושא של הכשרה מקצועית של קוריאה עם מדינות מחוצה לה.

הרצאה 11

מספרת על הארכיון של גופי המודיעין של הולנד, ועל הקושי להנגיש את המידע בגלל החוקים המגנים על הפרט והצורך שלהם להגן על מוסרי מידע, על חוק חדש שמאפשר להם לקצור מידע מהרשת אך לגרוס אותו לא יותר מאוחר משנה אחרי קצירתו.

הרצאה 12

מוצג ארכיון תיעודי בנושא הקונפליקט באירלנד שמעתיק חומרים ארכיונים ומאפשר צפייה בהם ממקום אחד. הפרויקט מאפשר גישה למידע שהגיע ממקורות שונים, מאתר משותף. הגופים המחזיקים את החומר המקורי שמחים לשתף פעולה כי זה מעלה את מידת השימוש בחומר שלהם.

ככל שיותר הזמן

13 הרצאה

הגנז של מלטה מדבר על החשיבות להעלאת מידע לאינטרנט גם לשם הגנה על המידע וגם כדי שכל העולם יוכל להגיע אליו, במיוחד במדינות שחלק מהתושבים שלהם היגרו בעבר, וכך הם יכולים להיחשף למורשת שלהם.

14 הרצאה

מסופר על שיתוף פעולה בין אוסטרליה לפיג'י כדי לשפר את השקיפות, הנגישות למידע וניהול הרשומות בפיג'י, במסגרתו נעשה גם פרויקט של תיעוד ופענוח תצלומים. אנשי הארכיון הגיעו לתושבים ברחבי האי בסירות קאנו כדי להביא אליהם את המידע.

15 הרצאה

המרצה סיפר על תחקיר שביצע בנוגע לצורת התיאור של חומר ארכיוני הנמצא במוזאונים, על חוסר הידע המקצועי של אנשי המוזאונים בעקרונות התיאור של חומר שכזה, והקשיים בהבנת ההקשר והמוצא של החומרים הללו. הבעיה קטנה כאשר מדובר בפריט אחד שנמסר לארכיון, אך היא גדלה כאשר מדובר בחומר רב שהגיע בהפקדה אחת.

16 הרצאה

תיארה את הארכיון של טיבט.

17 הרצאה

התייחסה לייחודיות של ההערכה של חומר בימינו אנו.

18 – 20 הרצאות

דיברו על פרויקטים של הארגון הבינלאומי לארכיונים באמצעות הוועדה לתוכניות - PICOM, ביניהם קידום נושא הארכיונים, עידוד סטודנטים צעירים ללמוד את המקצוע, הטמעת המסרים של ההצהרה הבינלאומית לארכיונים, ארגז כלים לניתוח מצבו של ארגון בנושא המידע שלו, הקמת קבוצות משימה חדשות למיקור חוץ, להערכה ולארכיונים של נשים.

21 הרצאה

הוצגו הארכיון והארכיונאי כפי שנצפים בקומיקס.

22 הרצאה

הוצגה יוזמה מעניינת להקמת מאגר מידע שיסייע לתורמים לאתר ארכיון ראוי להפקיד בו את אוספיהם.

23 הרצאה

מדברת על הקמת קואליציה של גופים כמו ארכיונים וספריות ברחבי העולם לפתרון הסוגיות שלהם בנושא זכויות יוצרים. גם ישראל מופיעה שם.

ככל שיותר הזמן

סיפורו של תצלום – זהר אלופי מחזור ב', ארכיונאות באוניברסיטה העברית, ירושלים

ב- 4 באוגוסט 1965 קיימו תלמידי המחזור השני של לימודי הארכיונאות באוניברסיטה העברית בירושלים יחד עם מוריהם "מסיבת סיום". האירוע היה על מרפסת הגג של דירתו של פרופ' אלסברג בירושלים.

מתוך כל המצולמים רק ארבע עדיין עמנו: חיה וולובסקי, סילוויה שנקולבסקי-קרול, נעמי וייל ואנוכי.

בצילום זה אפשר לראות כמה מהאגדות של עולם הארכיונאות (השמות התארים והתפקידים כפי שהיו אז) בתיאור מימין לשמאל:

ככל שיותר הזמן

פסח גני – עבד בארכיון מכון ז'בוטינסקי אותו ניהל בהמשך. פסח גני היה יו"ר האיגוד הארכיוני בישראל בשנים 1985-1989.

חנה אבן-טוב – היתה האמרכלית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולימדה אותנו ניהול רשומות, אם כי באותה תקופה המקצוע לא נקרא כך. ב-1936 היא פרסמה את הספר הראשון בארץ בניהול רשומות בשם "שיטות הרגיסטרטורה המשרדית". לפני הקמת המדינה היא ניהלה את התיקון המרכזי של הסוכנות היהודית והיתה חברה בוועדת המצב.

אלי מזרחי – עבד בגנזך המדינה. לאחר מכן עבר למזכירות הממשלה וחלקם בוודאי זוכרים אותו כמי שהיה מנהל לשכתו של ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל בתקופת כהונתו הראשונה.

מוסיה ליפמן – עבדה בארכיון העבודה.

זהר אלופי – עבדה בגנזך המדינה.

סילויה שנקולבסקי – באותה תקופה למדה גם לתואר שני באוניברסיטה העברית.

שמאל אפורי – היה מנהל מחלקת הפיקוח בגנזך המדינה. בשנים 1996 – 1998 היה מבקר האיגוד.

עו"ד נעמי וייל – לימדה אותנו מבוא למשפט. אצלה למדנו על החוקים העות'מניים שעדיין היו תקפים באותה עת; למדנו על מערכת המשפט והחוקים של ממשלת המנדט ועל החוק במדינת ישראל. הלימודים התקיימו במשך שנה שלמה, כאשר מספר שעות ניתנו לפרופ' רות לפידות (איננה בתמונה) שלימדה אותנו על המשפט הבינלאומי.

בתמונה חסרים תלמידים אחרים שלמדו אתנו – **יוסף גורי** ו**ד"ר הרברט רוזנקרנץ** שעבדו בארכיון "יד ושם".

ד"ר מיכאל היימן – עבד בארכיון הציוני המרכזי. לימד אותנו על הארגונים היהודים בארץ ובעולם. לימודים אלו משמשים אותנו עד היום בהבנת הנעשה בעולם היהודי ובעיקר במפלגות בארץ.

ד"ר פ.א. אלסברג – היה הממונה על גנזך המדינה. לימד אותנו ארכיונאות במשך שנתיים. אצלו למדנו איך לארגן, לסדר ולרשום חומר ארכיוני; את חוק הארכיונים והערכת חומר ארכיוני.

ד"ר אלכס ביין – גנז המדינה ומנהל הארכיון הציוני – אצלו למדנו את התיאוריות של הארכיונאות והתפתחות המקצוע במדינות השונות.

משה קטן – עבד בספרייה הלאומית ובין השאר תרגם את ספרו של שלנברג "הארכיון בימינו הלכה למעשה". אצלו למדנו כרונולוגיה.

פרופ' חיים ביינרט – היה מרצה באוניברסיטה העברית שהתמחה ביהדות ספרד. אצלו למדנו דיפלומטיקה (תורת התעודות), כלומר להבחין בין דו"ח לפרוטוקול, לשטר ולחוזה וכמובן כל חלקי המכתב. וגם פליאוגרפיה – פענוח וקריאת כתבי יד, כגון: כתב רש"י; כתב תימני וכתב לשכה ספרדי.

חיה וולובסקי – באותה עת עבדה בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, ואחר-כך הקימה וניהלה את ארכיון מכון ויצמן למדע.